

DOI 10.31558/2307-2318.2019.1.6

УДК 330.341.1:332.122

Захарова О.В., д.е.н., проф., Черкаський державний технологічний університет

Барбанова І.С., аспірант, Черкаський державний технологічний університет

НОРМАТИВНЕ ПІДґРУНТЯ АКТИВІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Обґрунтовано необхідність інноваційного розвитку регіонів України як одного з головних чинників припинення кризового стану. Проаналізовано підходи до визначення сутності категорії «інноваційна діяльність» та визначено маркери уваги при забезпеченні інноваційного розвитку країни, регіону та суб'єктів господарювання. Уточнено сутність категорії «інноваційна діяльність» у контексті активізації та розвитку інноваційної складової діяльності суб'єктів господарювання у регіонах країни. Проаналізовано динаміку інноваційної активності промислових підприємств України у часовому та регіональному розрізі. Проаналізовано зміст основних нормативних документів щодо здійснення інноваційної діяльності на предмет наявності мотиваційних інструментів її активізації. Систематизовано основні мотиваційні інструменти, що можуть бути використаними у регіонах України відповідно до чинного законодавства. Окреслено проблеми активізації інноваційного розвитку регіонів України через низьку дієвість мотиваційних важелів впливу.

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, регіон, інноваційний розвиток регіону, мотивація, промислові підприємства, суб'єкти господарювання.

Захарова О.В., Барбанова І.С.

НОРМАТИВНАЯ ОСНОВА АКТИВИЗАЦИИ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ УКРАИНЫ

Обоснована необходимость инновационного развития регионов Украины как одного из главных факторов прекращения кризисного состояния. Проанализированы подходы к определению сущности категории «инновационная деятельность» и определены маркеры внимания при обеспечении инновационного развития страны, региона и субъектов хозяйствования. Уточнена сущность категории «инновационная деятельность» в контексте активизации и развития инновационной составляющей деятельности субъектов хозяйствования в регионах страны. Проанализирована динамика инновационной активности промышленных предприятий Украины во временном и региональном разрезе. Проанализировано содержание основных нормативных документов по осуществлению инновационной деятельности на предмет наличия мотивационных инструментов ее активизации. Систематизированы основные мотивационные инструменты, которые могут быть использованы в регионах Украины в соответствии с действующим законодательством. Определены проблемы активизации инновационного развития регионов Украины из-за низкой действенности мотивационных рычагов влияния.

Ключевые слова: инновация, инновационная деятельность, регион, инновационное развитие, мотивация, промышленные предприятия, субъекты хозяйствования

Zakharova O., Barbanova I.

REGULATORY BASIS FOR ACTIVIZATION OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE REGIONS OF UKRAINE

The necessity of innovative development of the regions of Ukraine as one of the main factors for ending the crisis state is substantiated. The approaches to the definition of the essence of the category “innovation activity” are analyzed and the markers of attention are determined while ensuring the innovative development of the country, region and business entities. The essence of the category of “innovation activity” is clarified in the context of the revitalization and development of the innovation component of business entities in the regions of the country. Analyzed the dynamics of innovative activity of industrial enterprises of Ukraine in the time and regional context. The content of the main regulatory documents on the implementation of innovation activities was analyzed for the presence of motivational tools for its activation. The main motivational tools that can be used in the regions of Ukraine in accordance with the current legislation are systematized. The problems of activating the innovative development of the regions of Ukraine due to the low effectiveness of motivational levers of influence are identified.

Key words: innovation, innovation activity, region, innovation development, motivation, industrial enterprises, business entities.

Постановка проблеми та її зв’язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасний кризовий стан економіки України пов’язаний із цілим комплексом політичних, соціальних, економічних, фінансових, виробничих і екологічних причин, розв’язання яких вимагає докорінної трансформації підходів, що покладено у основу функціонування всіх сфер життєдіяльності країни. При цьому ускладнюється проблема ще й тим, що кожна група названих причин виникла та знайшла свій негативний прояв не виключно останнім часом, а має дуже тривалу історію, за окремим винятком супроводжує Україну протягом всього її періоду незалежності. Тому переламним моментом у досить затяжному періоді регресивного розвитку соціально-економічних відносин в країні має стати докорінна зміна застарілих принципів і підходів, що лежать у основі функціонування всіх сфер життєдіяльності людини, має відбутися їх ґрунтовне переосмислення, змістовне оновлення та інструментальна трансформація. Основою таких змін мають стати кардинально нові ідеї, методи, інструменти та підходи, розробка або адаптація яких до наявних умов та подальше запровадження у життя дозволить стабілізувати ситуацію, що сьогодні склалася в країні. Саме тому будь-які аспекти інноваційного розвитку мають стати підґрунтям позитивних зрушень у соціально-економічному розвитку окремих суб’єктів господарювання, регіонів та країни в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми, що розглядається. Питанням активізації та інструментального інноваційного розвитку присвячено праці багатьох вітчизняних науковців. Зокрема О. Амоша, А. Землянкін і І. Підричева визначають потенційні можливості удосконалення системи управління інноваціями на регіональному рівні [1]. О. Жихор і Т. Куценко формують теоретико-методологічні основи дослідження інноваційного розвитку регіону [2]. О. Зарічна окреслила основи формування інноваційної інфраструктури на засадах транскордонного партнерства [3]. С. Ілляшенко та Ю. Шипуліна здійснюють наголос на необхідності формування та розвитку еколого-орієнтованої інноваційної культури у регіоні та країні [4]. Група авторів під науковим керівництвом С. Білої обґрунтовують зміст інноваційних підходів до регіонального розвитку в Україні [5]. О. Комчатних конкретизує методичні підходи

до оцінки інноваційного потенціалу підприємства [6]. М. Мартиненко розкриває основи інноваційного управління розвитком підприємства в умовах знанієорієнтованої економіки [7]. Водночас, не зважаючи на досить потужну базу наукових досліджень з означеної проблематики, на практиці не спостерігається суттєвих позитивних зрушень щодо поширення інноваційних технологій і рішень у всі сфери життя людини, а тому залишається необхідність у більш ґрунтовних дослідженнях тих інструментів, що дозволять суттєво активізувати інноваційний розвиток регіонів України.

Отже, **метою** даного дослідження було обрано діагностику достатності та дієвості нормативного підґрунтя, створеного в Україні з метою активізації інноваційного розвитку регіонів.

Виклад основного матеріалу. Так історично склалося, що ціннісні орієнтири людства з плином часу постійно трансформувалися і поступово переходили від суто матеріальних потреб до визнання й признання нематеріальних ознак як найбільш цінних та бажаних здобутків особистості. Такий перехід за пірамідою Маслоу є досить обґрунтованим та закономірним з погляду розвитку свідомості людини, ступеня задоволення її потреб та визначення головного призначення у житті. У результаті сучасний етап розвитку суспільства ознаменувався розумінням важливості знань у забезпеченні високої якості, рівня та безпеки життя людини, цінності та необхідності нагромадження людського капіталу на засадах неперервного професійного й особистісного розвитку або навчання протягом життя (*life-long learning*). За таких умов має відбутися генерування нових ідей та активізація інноваційної діяльності.

Досягти конкурентоспроможності суб'єкта господарювання та регіону за сучасних умов ведення виробничо-господарської та інших видів діяльності можливо виключно через масштабне запровадження новітніх передових технологій та інновацій, які можуть бути як розробленими самостійно, так і залученими зі сторони та привласненими у подальшому усіма учасниками процесу. Основою цих дій мають бути високо компетентні, талановиті, професійно мобільні та висококваліфіковані професіонали, процедурам підготовки та залученню до співпраці яких має приділятися досить багато уваги керівництвом суб'єктів господарювання та регіону. Водночас дієвим інструментом переконання та закріплення у регіоні таких перспективних та талановитих працівників має стати комплексна система мотивації особистості, яка має ґрунтуватися на глибокому дослідженні ціннісних параметрів та бути спрямованою на їх максимально повне задоволення. При цьому такі орієнтири у кожній людини свої, що достатньо ускладнює поставлену задачу для фахівців з управління персоналом і також вимагає залучення інноваційних управлінських підходів. Отже постає необхідність у докорінному перегляді керівних принципів функціонування на всіх щаблях життєдіяльності регіону, завдяки чому можливо наблизитися до його сталого інноваційного розвитку.

Категорія «інноваційний розвиток регіону» є досить складною за змістом, так як має ґрунтовно поєднувати всі сфери діяльності, наявні ресурси, дієві інструменти та можливості до прогресивних змін, запровадження яких спрямовано на досягнення головної мети функціонування будь-якої країни – максимально повне й якісне задоволення потреб людини та забезпечення високої якості її життя. Для більш ґрунтового розуміння сутності дій, спрямованих на активізацію інноваційного розвитку регіону необхідно чітко визначитися зі змістом категорії «інноваційна діяльність» та встановити основні маркери уваги, які мають стати тригерами інноваційного розвитку для керівництва регіону, табл. 1.

Дослідження дозволило встановити, що у науковій середі відсутня єдність у розумінні змісту категорії «інноваційна діяльність» та існує значна кількість підходів до її розгляду. З одного боку це можна вважати недоречним і таким, що веде до термінологічної плутанини, проте саме різниця у підходах до тлумачення змісту інноваційної діяльності дозволила комплексно встановити ті маркери уваги, на реалізацію яких має спрямувати свої зусилля керівництво підприємств, регіону.

Таблиця 1

Підходи до визначення сутності категорії «інноваційна діяльність» та окреслення маркерів уваги при здійсненні інноваційного розвитку

Автор, джерело	Зміст визначення	Маркери уваги
П. Завлін, А. Казанцев, Л. Мінделі [8, с. 13]	Вид діяльності, пов'язаний з трансформацією ідей (результатів наукових досліджень і розробок або інших науково-технічних досягнень) у новий чи вдосконалений продукт, впроваджений на ринку, в новий чи вдосконалений технологічний процес, використаний у практичній діяльності, або в новий підхід до соціальних послуг. Передбачає комплекс наукових, технологічних, організаційних, фінансових і комерційних заходів, і саме сукупно вони сприяють інноваціям	Новий трансформований погляд на проблему, вдосконалений підхід до процесу. Всебічне організаційне забезпечення процесу створення нового знання
В. Соловійов [9]	Діяльність, пов'язана з трансформацією наукових досліджень і розробок, винаходів і відкриттів у новий продукт або новий технологічний процес, які впроваджуються у виробничий процес	Обов'язковість та невідкладність впровадження нових ідей у практичну діяльність
П. Микитюк [10]	Діяльність, спрямована на пошук можливостей, які забезпечують практичне використання наукового, науково-технічного результату та інтелектуального потенціалу з метою одержання нового чи поліпшеного продукту, способу його виробництва та задоволення суспільних потреб у конкурентоспроможних товарах і послугах	Поєднання наукового та інтелектуального потенціалів з метою створення інновацій. Основна мета – задоволення потреб людини
С. Ільєнкова [11]	Процес, спрямований на реалізацію результатів закінчених наукових досліджень і розробок або інших науково-технічних досягнень у новий або вдосконалений продукт, що реалізується на ринку, у новий або вдосконалений технологічний процес, що використовується у практичній діяльності, а також у пов'язані з цим додаткові наукові дослідження і розробки. Інноваційна діяльність – це весь, без винятку, інноваційний процес, починаючи з появи науково-технічної ідеї і завершуючи поширенням (дифузією) продукту	Нововведення та інновації мають торкатися всіх сфер виробничо-господарської діяльності та процесу управління, бути реалізованими на кожному етапі життєвого циклу продукту
М. Доджсон (M. Dodgson), Дж. Бессант (J. Bessant) [12]	Наукова, технологічна, організаційна та фінансова діяльність, що веде до комерційного введення нового (або поліпшеного) продукту або нового (або поліпшеного) виробничого процесу або обладнання	Комерціалізація нововведень

Отже, узагальнюючи розглянуті підходи приходимо до висновку, що під інноваційною діяльністю суб'єктів господарювання певної території будемо розуміти новий трансформований погляд на проблему або вдосконалений підхід до процесу, що торкається всіх сфер виробничо-господарської діяльності та управління, який буде

реалізованим на кожному етапі життєвого циклу продукту або технології виготовлення, для створення якого необхідно повне ресурсне та організаційно-управлінське забезпечення, здійснене на підґрунті поєднання наукового та інтелектуального потенціалів та невідкладного впровадження у практичну діяльність, у результаті чого мають бути повністю задоволеними потреби людини та досягнуто етапу комерціалізації здійснених нововведень суб'єктами господарювання. Тобто означений процес має ознаки спрямованості, керованості, наукоємності, невідкладності, безпечності, раціональності, доцільності та ефективності.

У контексті здійсненого уточнення змісту інноваційної діяльності зростає роль регіональних органів влади в інноваційному розвитку регіонів, так як саме від їх фахових рішень залежить обґрунтованість стратегії комплексного розвитку території, у основу якої за результатами ґрунтовних досліджень має бути закладено перспективи її знанневого розвитку. Від того, наскільки успішно регіональній владі вдасться створити мотиваційне середовище для активізації процесів створення та подальшого впровадження інновацій суб'єктами господарювання, буде залежати ефективність регіональної економіки та конкурентоздатність регіону і країни в цілому.

Встановити ступінь активності суб'єктів господарювання щодо здійснення інноваційної діяльності в Україні можливо на основі комплексного аналізу впровадження інновацій за регіонами в динаміці за ряд років (рис. 1-2).

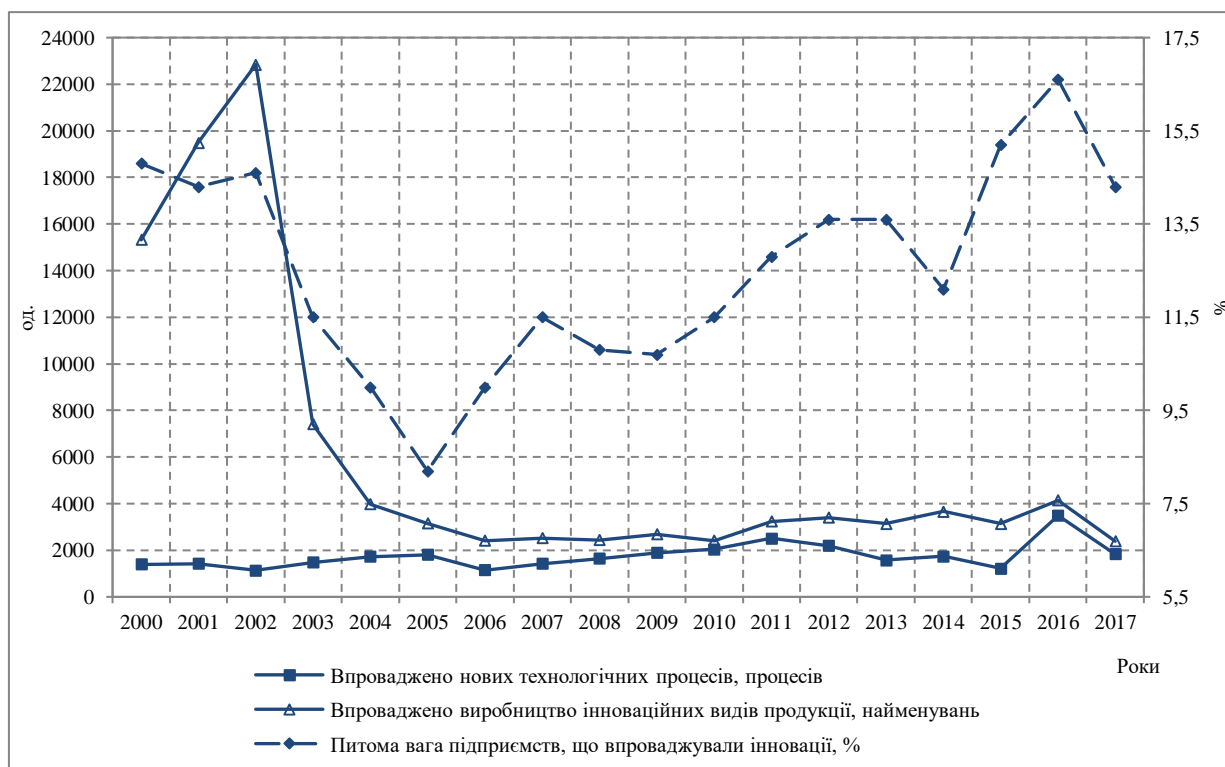

Рисунок 1 - Динаміка інноваційної активності промислових підприємств України протягом 2000-2017 р.

Джерело: Складено на основі [13]

Аналіз інтенсивності впровадження інновацій промисловими підприємствами України за досить тривалий період часу дозволив зробити висновок про її хвилеподібний характер із переважно негативним характером. Так, періодами спаду інноваційної активності підприємств в Україні були 2002-2006 рр., 2008-2010 рр. та 2013-2015 рр., що

було викликано кризовими явищами, які спостерігалися в країні за кожного з цих часових інтервалів. Найбільшого скорочення протягом періоду при цьому отримало число найменувань впроваджених у виробництво нових видів продукції: їх кількість скоротилася у 9,57 раз – з 22847 од. у 2002 р. до 2387 од. у 2017 р. Значення двох інших показників у звітному періоді порівняно із їх базовими рівнями не набули значних змін при наявності суттєвих відхилень всередині інтервалу дослідження. Крім того слід також констатувати, що за останніх сімнадцять років, не зважаючи на швидкість проникнення науково-технічних змін і новітніх технологій у всі сфери життя людини та стрімкий техніко-технологічний розвиток країн світу, кількісні показники інноваційної активності українських підприємств у 2017 р. не покращилися порівняно із 2000 р., що можна вважати досить негативною тенденцією, що не сприяє знанневому розвитку регіонів України.

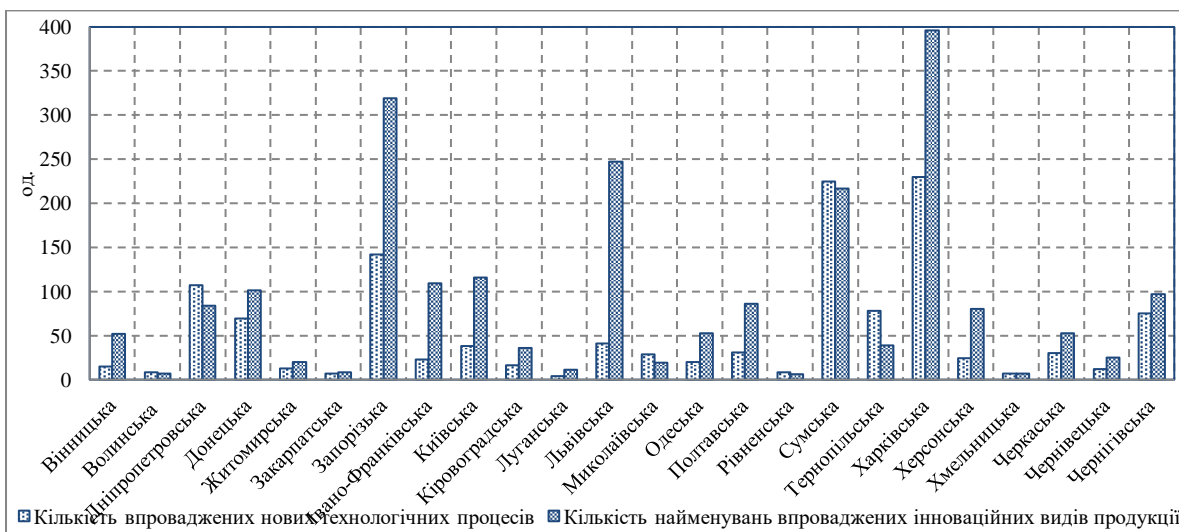

Рисунок 2 - Впровадження інновацій на промислових підприємствах за регіонами України у 2017 р.

Джерело: Складено на основі [14]

Що стосується регіонального поширення процесів інноваційної активності, то тут спостерігається досить суттєвий територіальний дисбаланс. Так, за кількістю найменувань впроваджених інноваційних видів продукції лідерами у 2017 р. виступали Харківська (396 од.), Запорізька (319 од.), Львівська (247 од.) та Сумська (217 од.) області. У інших областях рівень показника не перевищував 200 од. інноваційних видів продукції при середньому його значенні для звітнього року по Україні у 91,17 од. За кількістю впроваджених нових технологічних процесів лідерами знову виступають Харківська (230 од.), Сумська (225 од.), Запорізька (142 од.) та Дніпропетровська (107 од.) області. В інших областях України було впроваджено менше ніж 100 нових технологічних процесів при їх середньому рівні у 52,17 од. Отже, у тих областях, де рівень інноваційної активності є низький, мають бути запровадженими заходи щодо підвищення кількості суб'єктів господарювання, що впроваджують у свою діяльність новітні види продукції та технологій. Дієвості таких заходів можливо досягти через посилення мотиваційного важеля, який має бути обов'язково закріпленим у законодавчому порядку.

Інноваційна діяльність, як і будь-який інший вид діяльності, має керуватися нормами чинного законодавства України. У цілому в Україні створено законодавче

підґрунтя для здійснення і розвитку інноваційної діяльності (близько 70 документів), але все ж за кількістю і якістю нормативних законодавчих актів українська нормативна база поступається подібним системам у розвинутих країнах світу, так як не містить чіткого мотиваційного механізму до дії. При цьому головний уклін має робитися саме на інноваційний розвиток пріоритетних галузей вітчизняної економіки, що буде сприяти формуванню твердої платформи докорінних змін.

З поміж багатьох законодавчих актів, які регулюють інноваційну діяльність в Україні, виділимо основні:

1. Конституція України.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р.
3. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р.
4. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1999 р.
5. Закон України «Про пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні» від 05.12.2012 р.
6. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 07.03.2018 р.
7. Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу» від 05.12.2012 р.
8. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних паків» від 16.07.1999 р.
9. Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» від 14.09.2006 р.

Підготовка пропозицій щодо інноваційного розвитку та його прогнозно-аналітичного обґрунтування здійснюються в рамках державних цільових програм прогнозування науково-технічного та інноваційного розвитку України та згідно із законами України. Отже, дієвим важелем регулювання інноваційної діяльності в країні можна вважати державні цільові програми з інноваційного розвитку, такі як «Стратегія інноваційного розвитку України 2010-2020 рр. в умовах глобалізаційних викликів», «Стратегія інноваційного розвитку України на період до 2030 р.» тощо.

Більш детальне дослідження змісту нормативних документів України щодо наявності в них інструментів мотивації та стимулювання до інноваційної діяльності (табл. 2), дозволило виокремити такі їх форми:

дозвіл на ведення підприємницької діяльності та підтримка підприємництва у науково-виробничій сфері;

гарантування свободи творчості, захист інтелектуальної власності, моральних і матеріальних інтересів;

сприяння розвитку науки, її інтеграції з освітою, виробництвом та фінансово-кредитною сферою;

ефективне використання ринкових механізмів для сприяння інноваційній діяльності;

захист вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок;

фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності;

надання пільгових умов інвесторам, що здійснюють інвестиційну діяльність у найбільш важливих для задоволення суспільних потреб напрямах;

Таблиця 2
Мотиваційні аспекти інноваційного розвитку, зосереджені в законодавчій базі України

Нормативний документ	Елемент мотивації до здійснення інноваційної діяльності	Пояснення
1 Конституція України [15]	2 Ст. 41. Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Ст. 42. Кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом. Ст. 54. Громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Держава сприяє розвитку науки, встановленню наукових зв'язків України зі світовим співтовариством	3 Конституція України є основним державним законом, де закріплено основні положення стосовно того, що кожен має рівні права, щоб займатися будь-якою діяльністю в рамках закону і здійснювати інноваційну діяльність
Закон України «Про інноваційну діяльність» [16]	1. Головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції. 2. Основними принципами державної інноваційної політики є: створення умов для збереження, розвитку і використання науково-технічного та інноваційного потенціалу; забезпечення взаємодії науки, освіти, виробництва, фінансово-кредитної сфери у розвитку інноваційної діяльності; ефективне використання ринкових механізмів для спрямлення інноваційної діяльності, підтримка підприємництва у науково-виробничій сфері; здійснення заходів на підтримку міжнародної науково-технологічної кооперації, трансферу технологій, захисту вітчизняної продукції на внутрішньому ринку та її просування на зовнішній ринок; фінансова підтримка, здійснення сприятливої кредитної, податкової і митної політики у сфері інноваційної діяльності	Закон визначає основні положення при здійсненні інноваційної діяльності. Характеризує об'єкти та суб'єкти інноваційної діяльності, державне регулювання, правовий режим та фінансову підтримку
Закон України «Про інвестиційну діяльність» [17]	Створюються пільгові умови інвесторам, що здійснюють інвестиційну діяльність у найбільш важливих для задоволення суспільних потреб напрямках, насамперед соціальній сфері, технічному і технологічному вдосконаленні виробництва, створенні нових робочих місць для громадян, які потребують соціального захисту, впровадженні відкриттів і винаходів, ..., в галузі освіти, культури, охорони навколишнього середовища і здоров'я	Інвестиції являються необхідною умовою створення інновацій

Продовження таблиці 2

1	2	3
Закон України «Про пріоритетні напрямки розвитку інноваційної діяльності в Україні» [18]	<p>Пріоритетні напрямки інноваційної діяльності в Україні – науково і економічно обґрунтовані та визначені напрямки провадження інноваційної діяльності, що спрямовані на забезпечення економічної безпеки держави, створення високотехнологічної конкурентоспроможної екологічно чистої продукції, надання високоякісних послуг та збільшення експортного потенціалу держави з ефективним використанням науково-технічних досягнень</p> <p>Наукові установи, яким надається підтримка держави користуються податковими пільгами відповідно до законодавства України. Фінансова підтримка наукової і науково-технічної діяльності державних ключових лабораторій здійснюється за рахунок цільових програм Національного фонду досліджень, інших державних коштів, фондів підтримки наукової і науково-технічної діяльності, міжнародних грантів, інших джерел, не заборонених законодавством, та коштів сторін – учасників такої лабораторії. Держава забезпечує:</p> <p>умови для формування та ефективного використання наукового та науково-технічного потенціалу; стимулювання наукової та науково-технічної творчості, винахідництва; створення сучасної наукової інфраструктури і системи інформаційного забезпечення наукової діяльності, інтеграцію освіти, науки і виробництва; фінансування та матеріальне забезпечення фундаментальних та прикладних досліджень; підтримку пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, державних цільових наукових і науково-технічних програм та концентрацію ресурсів для їх реалізації; створення ринку наукової і науково-технічної продукції та впровадження досягнень науки і техніки в усі сфери суспільного життя; правову охорону інтелектуальної власності</p>	<p>Визначено напрямки, за якими підприємці можуть отримати певні заохочення від держави (субсидії, дотації, податкові канікули)</p> <p>На сьогодні наука є одним із визначальних критеріїв місця країни у світі. Завдяки розвитку науки відбувається розвиток і всіх інших сфер. Для того, щоб наука розвивалася, необхідна мотиваційна підтримка держави, підвищення престижу роботи науковця, забезпечення відповідного рівня оплати його праці</p>
Закон України «Про спеціальні режими інноваційної діяльності технологічних парків» [19]	<p>Спеціальний режим інноваційної діяльності запроваджується для технологічного парку строком на 15 років і діє при виконанні проєктів технологічного парку. Державне сприяння здійснюється шляхом державної фінансової підтримки та цільового субсидіювання проєктів. Для фінансової підтримки проєктів запроваджується бюджетна програма підтримки діяльності технологічних парків. Для реалізації проєктів технологічних парків технологічним паркам, їх учасникам та спільним підприємствам, що виконують проєкти технологічних парків, державою надаються цільові субсидії</p>	<p>Державне фінансування та сприяння держави інноваційному розвитку</p>
Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» [20]	<p>Основним завданням уповноваженого органу є забезпечення реалізації державної політики у сфері трансферу технологій. Підтримка розвитку інфраструктури у сфері трансферу технологій і стимулювання залучення інвестицій. Розробка та реалізація в системі вищої освіти програми підготовки фахівців з питань інтелектуальної власності, трансферу технологій та управління інноваційною діяльністю, що передбачає одержання дипломів державного зразка</p>	<p>Залучення інвестицій у наукову та інноваційну діяльність, обмін досвідом та науковими досягненнями із партнерами</p>

податкові пільги науковим установам;
фінансування та матеріальне забезпечення фундаментальних та прикладних досліджень;

створення ринку наукової і науково-технічної продукції та впровадження досягнень науки і техніки в усі сфери суспільного життя;

правова охорона інтелектуальної власності;

державна фінансова підтримка та цільове субсидювання інноваційних проектів.

Виявлений спектр мотиваційних інструментів є досить широким, проте на практиці більшість з них не працює у повному обсязі через відсутність дієвих механізмів доведення положень, викладених у нормативних актах до конкретного розробника новітніх рішень та інновацій. При цьому основними проблемами, що лежать у основі відсутності позитивних тенденцій зростання інноваційної активності населення регіонів України слід назвати:

низький рівень престижу в Україні професій науковця, освітянина і одночасно інноватора за покликанням, через що молодь досить повільно йде у науку і освіту, долучається до створення інновацій;

відсутність сучасного обладнання для досліджень або достатніх обсягів коштів для його придбання за межами країни;

недостатність фінансування наукових досліджень і, у першу чергу, пов'язаних із розробкою інновацій;

незадовільний рівень захисту прав власності розробників на новий продукт;

низький рівень оплати праці науковця та інноватора порівняно зі світовими тенденціями;

відсутність попиту в економіці країни на новітні інноваційні розробки, відірваність науки від виробництва, освіти та державної влади;

міграція українських науковців та талановитої молоді за кордон, де їхня праця цінується більше [21, с. 83].

Висновки. Безперечною є думка про те, що активізація інноваційної діяльності дозволить поступово забезпечити соціально-економічну стабільність у регіоні, підвищити рівень і якість життя населення та створити умови для знанневого розвитку та формування економіки знань у регіоні та країні. Водночас, у основі таких зрушень має лежати не лише досконала нормативно-законодавча база, а й відповідний механізм її практичної реалізації. Особлива увага при цьому має бути приділеною регіональною владою мотиваційним важелям залучення молодих, талановитих, перспективних, професійно амбітних та мобільних фахівців до генерування і розробки новітніх підходів до виробництва і управління, створення їм відповідних умов для ефективної творчості та продуктивної праці. Подальші дослідження мають бути спрямованими на, по-перше, розробку конкретних організаційних й управлінських процедур активізації фахівців до мотивованого генерування інновацій та новітніх ідей, та, по-друге, створення сприятливих умов для невідкладного впровадження будь-яких новітніх ідей у практичну діяльність. Реалізація двох означених векторів дозволить активізувати інноваційний розвиток регіонів України та вивести країну з економічної кризи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амоша О.І., Землянкін А.І., Підоричева І.Ю. Удосконалення системи управління інноваціями як умова прискорення структурних реформ в Україні // *Економіка України*. 2015. № 9. С. 49-65.
2. Жихор О.Б., Куценко Т.М. Інноваційний розвиток регіону: монографія. Київ: УБС НБУ, 2012. 251 с.

3. Зарічна О.В. Формування інноваційної інфраструктури на засадах транскордонного партнерства // *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну*. Серія: Економічні науки. 2018. № 4. С. 30-37.
4. Ілляшенко С., Шипуліна Ю. Особливості формування та розвитку еколого-орієнтованої інноваційної культури // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2013. № 776. С. 109-114.
5. Інноваційні підходи до регіонального розвитку в Україні: аналіт. доп. / С.О. Біла, Я.А. Жаліло, О.В. Шевченко, В.І. Жук [та ін.]; за ред. С.О. Білої. Київ: НІСД, 2011. 80 с.
6. Комчатних О.В. Методичні підходи до оцінки інноваційного потенціалу підприємства // *Економіка та управління на транспорті*. 2018. Вип. 7. С. 147-154.
7. Мартиненко М.В. Управління розвитком підприємства в умовах інноваційної знанієорієнтованої економіки // *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна*. Серія: Економічна. 2018. Вип. 94. С. 36-46.
8. Завлин П.Н., Казанцев А.К., Миндели Л.Э. Основы инновационного менеджмента. Москва: Изд-во «ЦИСН», 1998. 568 с.
9. Соловьёв В.П. Инновационная деятельность как системный процесс в конкурентной экономике. Київ: Феникс, 2004. 560 с.
10. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент. Київ: Центр навч. літ-ри, 2007. 400 с.
11. Ильенкова С.Д. Инновационный менеджмент. Москва: Изд-во «Банки и биржи», ЮНИТИ, 1997. 327 с.
12. Dodgson M., Bessant J. Effective Innovation Policy: A New Approach. Boston: International Thomson Business Press, 1996. P. 2.
13. Впровадження інновацій на промислових підприємствах / Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 27.03.2019).
14. Наукова та інноваційна діяльність України. Статистичний збірник. Київ, 2018. 178 с.
15. Конституція України // *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
16. Закон України «Про інноваційну діяльність» №40-IV від 04.06.2002 // *Відомості Верховної Ради України*. 2002. №36. Ст.266.
17. Закон України «Про інвестиційну діяльність» №1560-XII від 18.09.1991 // *Відомості Верховної Ради України*. 1991. №47. Ст.646.
18. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 05.12.2012 р. №3715-17 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3715-17> (дата звернення: 27.03.2019).
19. Закон України «Про спеціальні режими інноваційної діяльності технологічних парків» №991-XIV від 16.06.1999 // *Відомості Верховної Ради України*. 1999. №40. Ст.363.
20. Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» № 143-V від 14.09.2006 // *Відомості Верховної Ради України*. 2006. №45. Ст.434.
21. Захарова О.В., Барбанова І.С. Управлінські та технологічні аспекти розвитку інноваційних лідерів України // *Інструменти та методи комерціалізації інноваційної продукції: монографія / за ред. д.е.н., проф. Ілляшенка С.М., к.е.н., доц. Біловодської О.А.* Суми: Триторія, 2018. п. 2.2. С. 74-85.